

سال دوم

جلسه ۱۰۱

سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱

۹۱ / ۲ / ۲۰ چهارشنبه

بحث سوم:

سؤال :

آیا لازمه سخن
مرحوم اصفهانی آن
است که موضوع له،
«وجود خارجی»
باشد؟

پاسخ مرحوم روحانی : بلی !

از آنجا که طبق نظر ایشان «اسم اشاره» را همراه با اشاره خارجی
بیاوریم، لاجرم آنچه مستعمل فیہ و موضوع له «هذا» می شود،
«وجود خارجی زید» است

چراکه : اشاره خارجی جز به وجود خارجی تعلق نمی گیرد

(۲)

ما می گوئیم

اولا :

ممکن است مرحوم اصفهانی بفرماید :
موضوع له «هذا» = «مفهوم زید» به شرط اشاره به «مصدق» است

دفاع

از مرحوم اصفهانی

ثانیا :

امکان تطبیق کلام ایشان با مبنای «وضع عام موضوع له عام»
به اینکه : اسماء اشاره وضع شده است برای مفهوم عام مفرد مذکر به
شرطی که بر مصداق خارجی (وجود خارجی) منطبق شود.

اشکال مرحوم اصفهانی

اشکال سوم

مرحوم اصفهانی می فرماید: «عند تعلق الاشارة به خارجاً او ذهناً»

حال «اشاره ذهنیه» یعنی چه؟

اشاره ذهنیه نداریم!

- مشارّ الیه «خارجی» داریم (زید)

- مشارّ الیه «ذهنی» داریم (مفهوم انسان)

- یک اشاره خارجی داریم (بالا آوردن دست)

- و یک اشاره لفظیه (هذا)

و اگر جایی اصطلاح اشاره ذهنیه، به کار برده می شود، مراد «اشاره لفظیه به مشارّ الیه ذهنی»

است

قطعاً مراد مرحوم اصفهانی، این اصطلاح نیست

چراکه می گوید :

«هذا» به شرطی «اشاره لفظی» است که همراه با «اشاره خارجی» یا «اشاره ذهنی» باشد

بیان نظریه

(۱)

اسماء اشاره وضع شده است برای اینکه دلالت کند بر :
«**قصد تفهیم معانی** ای که در **خارج** است، وقتی که به آنها **اشاره خارجی** می کند».

پس هر متکلم **متعهد** است که :

وقتی قصد کرد معانی «هذا» را تفهیم کند، به «هذا» تکلم کند + همراه با اشاره خارجی

لذا : اگر اشاره خارجی نباشد، «هذا» معنی ندارد

وضع در اسماء اشاره = «وضع عام؛ موضوع له خاص»

موضوع له اسماء اشاره = «واقع مفرد مذکر» است و نه مفهوم آن

بالوجدان نمی تواند موضوع له «مفهوم کلی» باشد

اشکال مرحوم روحانی

اشکال اول

لازمه کلام ایشان = محال بودن استعمال اسم اشاره در «معانی کلیه و امور ذهنیه»

علت : اشاره خارجیه به معانی کلیه و امور ذهنیه، تعلق نمی گیرد

اشکال : کثراً ما این اسماء در این معانی استعمال می شوند

کثراً ما، اسماء اشاره در معانی خارجیه استعمال می شوند

بدون آنکه اشاره خارجیه ای در کار باشد

لازمه کلام ایشان = مجازی بودن تمام این استعمال ها

اشکال : بالوجدان ما این استعمالات را مجازی به حساب نمی آوریم

اشکال مرحوم فاضل لنکرانی

اشکال دوم

«هذا» و «ذلک» در کتابت هم به کار برده می شوند:

«ذلک الكتاب لاریب فیه» + «إنّ هذا القرآن یهدی للتی هی أقوم»

در حالیکه آن اشاره خارجی نیست

اشکال مرحوم فاضل لنکرانی

اشکال سوم

لازمه مبنای مرحوم خوئی = اشاره لفظیه (هذا) تأکید می شود برای اشاره خارجیّه

علت : اشارات خارجیّه به تنهایی برای «تفهیم» کافی هستند

اشکال : در حالیکه بالوجدان چنین نیست